

Adéla Čermáková-Vlčková a Vladimír Smejkal:
Autorská díla v hromadných sdělovacích prostředcích

Praha: Linde Praha 2009, s. 146

Ivo Telec *

V letošním roce byl český knižní trh publikací věnovaných právu duševního vlastnictví rozšířen o práci, která se věnuje pojetí autorského práva v hromadných sdělovacích prostředcích.

Knižní publikace je rozvržena do několika sourodě navazujících částí. První z nich je věnována obecného pohledu na hromadné sdělovací prostředky, zatímco

další je zaměřena na žánry v hromadných sdělovacích prostředcích. Další částí jsou již přímo věnovány autorským dílům ve sledované souvislosti a nakonec ochraně autorských děl podle občanského a trestního práva. Práce je doplněna literaturou včetně přehledu různorodých pramenů práva.

* Prof. JUDr. Ivo Telec, CSc., katedra občanského práva PrF MU

Recenzovaná práce je zasazena do širšího kontextu nejen poskytování informací, ale též zábavy. Dříve se říkávalo i „povzbuzení“. Přehled jednotlivých uměleckých žánrů, běžně využívaných právě ve sdělovacích prostředcích, může vhodně navodit nezbytné širší souvislosti uplatňování práva autorského včetně jeho ochrany. Zřejmé je, a recenzovaná práce do plně dosvědčuje, že výkon a ochrana práva autorského se v praxi neobejde bez znalostí širšího zázemí a prostředí, v němž je toto právo uplatňováno. Nejedná se přitom jen o bezprostřední tvůrčí prostředí umělecké, ale též o poměrně různorodé prostředí uživatelské. I proto můžeme v knize nalézt myšlenky, které se týkají moderních informačních technologií a sdělovacích prostředků. Zde je výrazně patrný myšlenkový přínos *Smejkalův*, jenž se touto tematikou již dlouhodobě zabývá. Nemalá část díla je věnována elektronickým komunikacím, v nichž se v mnoha směrem odvíjí dnešní „život“ nejen autorského práva, ale duševního vlastnictví vůbec. A to nemluvě o všeobecném právu osobnostním. Ústrojně pak navazuje část věnovaná autorskoprávním a veřejno-právním záležitostem reklamy; byť se tak děje jen přehledově bez hlubšího právního rozboru. Za podrobnou zmínku by stálo například zakázané užívání díla, a to i již volného, způsobem snižujícím jeho hodnotu. Právně v reklamě k tomu totiž dochází asi nejčastěji. Možná, že autorská pozornost měla být soustředěna též na otázku objektivní hodnoty díla. Ta není spojována jen s osobnostními právy autorskými, nýbrž spočívá na ni též obecný zájem kulturní. Hodnota díla pak hraje klíčovou roli při zkoumání oprávněnosti změn díla. Změny díla totiž mohou hodnotu díla nejen snížit, ale mohou dílo i zlepšit anebo, do třetice, nemusí mít na hodnotu díla žádný vliv. Odvisí to zejména od toho, ja-

kých prvků, jimiž se dílo vyznačuje, se změny dotkly. Zda dominantních tvůrčích prvků, anebo prvků jen slabých či dokonce pouze věcně předurčených prvků.

Zásadní praktický význam má posuzování míry shody, přesněji asi „podobnosti“, mezi jednotlivými díly navzájem. Neboli jinak řečeno, způsoby odhalování plagiátorství, jimž je u nás v poslední době věnována podstatnější pozornost nežli tomu bývalo kdysi. Další částí, zasluhující pozornost, je pohled na změny díla, resp. na otázku nedotknutelnosti autorského díla. I v tomto případě se jedná o aktuální pohledy, které směřují k právnímu posouzení oprávněnosti změn díla. Jen podotýkám, že s těmito otázkami se setkáváme i mimo hromadné sdělovací prostředky, zejména pak v architektuře a výstavbě.

Stranou autorské práce nestojí ani judikatura. Povětšinou se přitom jedná o česká judikaturou trestní. Vyplyvá to ovšem z nepříliš šťastného faktického stavu, který u nás poměrně „zdomácněl“, a to v používání trestní represe u sporů, které jsou primárně civilními. Příčin tohoto jevu, jemuž čelí nový trestní zákoník výslovným poukazem na zásadu subsidiarity trestní represe, je celá řada. Od zbytečných průtahů civilního řízení až po snahu o snadné získávání důkazů na „náklady státu“ či po psychologické využívání (někdy až zneužívání) hrozby trestní represe vůči tvrzeným rušitelům soukromých práv.

Závěrem můžeme říci, že recenzované knižní dílo zdařile rozhojnilo český trh právnícké literatury věnované právu autorskému v jeho širším kontextu. Svým čtenářsky srozumitelným a čtivým stylem knížka zaujme hned na první pohled. Proto se stane vhodnou součástí odborné knihovny.